

**TÜRKİYE’DE UYGULANAN NÜFUS POLİTİKALARININ COĞRAFYA DERSİNDEKİ
NÜFUS– KONULARINA YANSIMASI****Adem KARACA *****Ufuk KARAKUŞ******ÖZ**

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de uygulanan nüfus politikalarının lise coğrafya ders kitaplarında yer alan nüfus konularına etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda 1923-1963, 1964-1982, 1983 yılı ve sonrasında lise düzeyinde okutulan ders kitapları incelenmiştir. Araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Elde edilen veriler, nitel araştırma analizlerinden biri olan doküman incelemesiyle analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesiyle birlikte 1923-1963 yılları arasındaki uygulanan nüfusu artırmaya yönelik politikaların ders kitaplarına yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu dönemde izlenen nüfus politikası ders kitaplarında, doğal nüfus artışının yeterli olmadığı ve kalkınma için daha fazla artışın sağlanması gerektiği şeklinde vurgulanmaktadır. 1964-1982 yılları arasında nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politika yapılmıştır. Bu dönemde yapılan politikalar ilk yıllardaki ders kitaplarına yansımamış ancak sonraki yıllarda okutulan ders kitaplarında yer almıştır. Bu kitaplarda nüfusun hızlı artışının üzerinde durulması gereken bir sorun olduğu ve bağımlı nüfusu artırdığı gibi ifadelerin yer aldığı görülmektedir. 1983 ve sonrasındaki dönemde okutulan ders kitapları incelendiğinde belirli bir planlamanın yapılması gerekliliği üzerinde durulduğu görülmektedir. Sonuç olarak ders kitaplarında nüfusu artırmaya yönelik politikaların izlendiği dönemde nüfus artışının sürekli olarak olumlu yönlerinden, nüfusu artış hızını azaltma yönünde politikaların izlendiği dönemde ise nüfus artışının olumsuz yönlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Daha nitelikli bir eğitim süreci için öğretilecek konuların farklı boyutları birlikte ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: nüfus, nüfus politikası, ders kitabı, coğrafya

**THE REFLECTION OF POPULATION POLICIES APPLIED IN TURKEY ON
POPULATION TOPICS IN THE GEOGRAPHY COURSE****ABSTRACT**

The purpose of this research is to examine the effect of population policies enacted in Turkey on population topics in high school textbooks for geography course. For this purpose, the textbooks that were taught at high school level in 1923-1963, 1964-1982, and 1983 were examined. General screening model was used in the study. The data were analysed by document analysis which is one of the qualitative research analyses. As a result of the analysis of the data, it is seen that the policies towards increasing the population between the years 1923-1963 were reflected in the textbooks. For this period, the implemented population policy was reflected in textbooks stating that the natural increase of population was not sufficient and a steady increase in population was needed for development. Between 1964 and 1982, a policy was made to reduce the population growth rate. The policies made in this period were reflected in the textbooks during not the first years, but the following years. In the text books of those times, it is seen that the rapid increase in the population was regarded as a problem and it increased the dependent population. When we examine the textbooks that were taught in the year 1983 and later, it is seen that there is a need for a certain planning. As a result, in the textbook, in the periods when policies towards increasing population growth were observed, it was observed that population increase was reflected as positive, while in the periods when policies towards decreasing population growth were followed, negative aspects of population growth were emphasized. For a more effective education process, diverse aspects of the content to be taught need to be taken into consideration.

Keywords: population, population policy, textbook, geography

* Arş. Gör., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Antalya, adem.karaca@alanya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4110-6648>

** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ankara, ukarakus@gazi.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2915-464X>

GİRİŞ

Nüfus, sınırları belli olan bir alanda ve belirli bir zaman aralığında yaşayan insan sayısı olarak ifade edilmektedir. Sınırları belirlenmiş bu alandaki kültürel ve sosyo-ekonomik faaliyetlerin yapısal özellikleri insanların doğaya hâkim olabilmeye ve ayakta kalabilmelerini etkileyen önemli faktörlerden biridir (Şahin, 2015). İnsanın ilk ortaya çıkışı ve çoğalmasından 21. yüzyıl çağdaş toplumlarına kadar nüfus konusunun önem arz ettiği görülmektedir. Nitekim nüfus yaşanan çağın/mekânın gerekliliklerine göre öneme bürünmektedir. İnsanların birincil faaliyetlerden geçimini sağladığı bir dönemde/yerde insan sayısı daha çok ekonomik açıdan öneme sahip iken savaş dönemlerinde ise daha çok askerî açıdan bir önem arz ettiği söylenebilir. Dolayısıyla insan bulunduğu bölgedeki sosyo-ekonomik, kültürel imkânların farkında olmak ve hayatını bu imkânlar doğrultusunda devam ettirmek zorundadırlar. Nihayetinde insan bir güç kaynağıdır ve insan sayısı doğumlardan, ölümlerden, salgın hastalıklardan, doğal afetlerden ve göçlerden etkilenen dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamik yapının nitelik-nicelik açısından bilinmesi de bir ihtiyaç haline dönüşmektedir. Bir yerde yaşayan insanların niteliği ve niceliği hakkında bazı özellikleri ortaya çıkarabilmek amacıyla nüfus sayımları yapılması gerekmektedir (Canbaba, 2018).

Nüfus doğrudan ya da dolaylı olarak birçok bilim dalının konusu olmuştur. Demografi, tarih, sosyoloji, ekonomi, tıp ve coğrafya bu bilim dallarından bazılarıdır. Coğrafya bilim dalı nüfusu, mekân, dağılım ve nedensellik çerçevesinde ele almaktadır. Coğrafyacı nüfusu mekân açısından ele alırken nüfusa ait nitelikleri ve varsayımlara dayanarak bu niteliklerin sonuçlarını ele almaktadır. Nüfusun mekân olarak dağılımının ve diğer niteliklerinin farklı yönleriyle ele alınması, çevre ile insan arasındaki karşılıklı ilişkileri ortaya koyduğu gibi sosyo-ekonomik planlamaların sistemli bir şekilde yapılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda yöneticilerin de nüfus hakkında düzenleme yapma gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Yaman Kocadağlı, 2013). Eski dönemlerde nüfus, salgın hastalıklardan ve savaşlardan fazla etkilendiği için bu faktörler çerçevesinde daha çok nicel bakımdan kontrol edilmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise insan faaliyetleri artmış olup nüfus, doğum oranı, ölüm oranı, göç gibi unsurların sosyal, ekonomik ve askerî alanlar üzerinde etkili olması nüfusun hem sayısal hem de nitelik yönünden kontrolünü gerekli kılmaktadır (Demir, 2016). Bu kontrol etme mekanizması nüfus politikası olarak tanımlanmaktadır. Nüfus politikası bir ülkenin bir bütün olarak menfaatlerinin korunması hususunda nüfus alanında aldığı tedbirlerin ve gerçekleştirdiği adımların bütünü olarak tanımlanabilir (Oktay, 2014). Nüfus politikalarını iki ana esas etrafında toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi nüfusun nicel olarak artmasını ya da sınır getirilmesine olanak veren politikalar, ikincisi ise eğitimi birey yetiştirmek, sağlık koşullarını iyileştirmek, bireylerin mesleki bir donanıma sahip olmalarına olanak tanımak gibi yaşam koşulları çerçevesinde yapılan politikalardır (Başar, 2010).

Doğan (2011) Türkiye'deki nüfus politikalarını 1927-1965 nüfus artırıcı dönem ve 1965 sonrası için ise nüfus artışını azaltmaya yönelik politikaların izlendiği iki dönem olarak ele almaktadır. 2014-2018 yılları arasında uygulanan onuncu kalkınma planıyla birlikte Türkiye'deki nüfus politikaları üç dönem halinde ele alınabilir. Birinci dönem salgın hastalıklar ve savaşlardan sonra ölüm oranının fazla olduğu 1923-1963 yılları arası dönemdir. Bu dönemde nüfusu artırıcı politikalar izlenmiştir. İkinci dönem ise 1964-1982 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönem nüfus artışının getirdiği problemlerin görüldüğü ve belirli planlamaların gerçekleştirildiği dönem olup doğurganlığı azaltma yolunda politikalar yapılmıştır. Nitekim 1965 yılında 11976 sayılı resmî gazetede nüfus planlaması hakkında kanun yayımlanmış ve gebeliği önleyici ilaçlarla nüfus artışı hızının düşürülmesi gerektiği vurgulanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 1965). Bu dönemde hazırlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1963-1967) ilk kez nüfus artışının sorunlarına dikkat çekilmiştir, bu tarih Türkiye demografisi açısından bir dönüm noktası niteliğindedir. Nitekim; nüfus konusunda başyapıt olarak bilinen ve Ord. Prof. Dr. Ali Tanoğlu tarafından yazılan 'Nüfus ve Yerleşme' adlı eserde de ilk kez nüfus artışının getirdiği problemler ifade edilmiştir (Tanoğlu, 1969). Son olarak ise 1983 ve sonrası dönemde ise aile planlaması kavramı anayasada vücut bulmuş, doğurganlığı önlemek için modern yöntemlerin uygulanması gerekliliği üzerinde durulmuştur (Eryurt, Canpolat & Koç, 2013). Bu dönemin sonlarına doğru ise tekrardan nüfus artırmaya yönelik politikalar yapılmaya başlanmıştır. Nitekim 2014-2018 yılları arasında uygulanan onuncu kalkınma planı içerisinde kadınların özellikle eğitim aracılığı ile iş hayatına ve sosyal yaşama katılım seviyesinin yükselmesi ülkenin ekonomik ve sosyal gelişimini etkileyecek önemli faktörlerden biri olacağına vurgu yapılmıştır. Sonuç olarak bu dönemde doğum yapan annelerin çalışma sürelerinin kısaltılması, doğum izinlerinin artırılması ve çocuk sayısına göre maddî desteğin verilmesi nüfusu artırmaya yönelik politikalardan bazıları olarak görülmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Gerçekleştirilen bu politikaların halka aktarımı da çeşitli toplumsal kurumlar tarafından yapılmaktadır. Başbakanlık bünyesinde işlevini yürüten Devlet Planlama Teşkilatı'nın dönem dönem hazırladığı kalkınma planlarında gelecek yıllar için belirli

öngörüler ve çözüm önerileri yer almaktadır (Soyak, 2003). Bu planların içinde nüfus politikalarına dair planlamalar da mevcuttur. Nüfus içerikli yapılan politikaların benimsenmesi hususunda eğitim kurumlarından da yararlanılmıştır. Zira eğitimin temel amacı nitelikli bireyler yetiştirmektir. Eğitim kurumları ise bu amaç için bireylere uygun öğrenme ortamı ve materyallerini sağlamakla yükümlüdür. Nitekim çağın gerektirdiği birey profiline ulaşma çabası o dönemde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin etkililiği ölçüsünde sonuç bulmaktadır (Şişman, 2007). Eğitim, birçok eğitim bilimciye göre bireye istedik davranış kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1985; Demirel, 2012; Fidan, 2012). Bu tanımdan yola çıkarak isteyen kim olduğunun sorgulanması halinde cevabın devlet ve devleti yönetme yetkisini elinde bulunduranların olduğu söylenebilir.

Siyasal alanda yaşanan değişimler ve gelişmeler, kamu yönetimi içerisinde vücut bulmaktadır. Ayrıca ekonomik, sosyal ve eğitimsel gelişmeleri de doğrudan etkilemektedir. (Üste, 2006). Bu bağlamda bir kamu hizmeti olan eğitim, politikaları belirleyen ve yürürlüğe koyan hükümetlerden fazlasıyla etkilenmektedir (Kaya, 2015). Nitekim her ülke kendi değerlerini yaşatabilen, kendi sosyoekonomik ve kültürel dokusuna ayak uydurabilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemekte ve yöneticiler de bu doğrultuda politika yapmaktadırlar (Erbaş, 2018). Toplumsal kurumların birbirlerini tamamlayıcı özellikleri bulunmakta ve eğitim öğretim yılında okutulacak olan ders kitapları da bu değişimden etkilenmektedir. Eğitim müfredatları doğrudan devletin denetimi altında olduğu için devleti yönetme yetkisini elinde bulunduran sistemlerin eğitime müdahalesi kaçınılmaz olmaktadır (Bilton, ve diğerleri, 2008). Ancak bu etki doğrudan açık bir şekilde görülmemekte ve eğitim programlarında örtük bir şekilde yer almaktadır. Bu durumda eğitimin mevcut politikalarla olan ilişkisi eğitim süreci boyunca katılımcılara bir dizi bilgi aktarımını gerçekleştirme fırsatı doğurmaktadır (Emler & Frazer, 2010). Bu bağlamda eğitim sürecinin politikadan etkilendiği ve politika yapıcıların değişmesiyle birlikte öğretimi yapılan konularda da değişiklikler baş göstermektedir.

Bu araştırmanın amacı politikanın eğitime etkisi çerçevesinde, izlenen nüfus politikalarının lise coğrafya ders kitaplarında yer alan nüfus konularının öğretimine etkisini incelemektir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi;

“Nüfus politikaları coğrafya ders kitaplarında yer alan nüfus konularına yansımakta mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu problem cümlesine ekseninde oluşturulan alt problemler ise;

-1923-1963 yılları arasındaki nüfus politikaları ders kitaplarına nasıl yansımaktadır?

-1964-1982 yılları arasındaki nüfus politikaları ders kitaplarına nasıl yansımaktadır?

-1983 ve sonrası yıllardaki nüfus politikaları ders kitaplarına nasıl yansımaktadır?

şeklinde belirlenmiştir.

Eğitim sürecinde öğretimi gerçekleştirilen konuların bütünsellik göstermesi gerekmektedir. Bu araştırmada da nüfus konularını tek bir boyutla ve dönemin gerektirdiği politik bakış açısıyla değil de bütünsel olarak verilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu yönüyle araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte var olan ya da halen daha varlığını devam ettiren bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmada tarama modelinin türlerinden biri olan tekil tarama kullanılmıştır. Tekil taramada anlık durum belirlemenin yanında zamansal değişimler ve gelişimler de belirlenebilmektedir. Araştırmada zamansal tarama türlerinden kesit alma yaklaşımından yararlanılmıştır. Kesit alma yaklaşımında belirli bir örneklem grubundan ayrı ayrı veri toplanmakta ve genellenmektedir (Karasar, 2014).

Çalışma materyali

Araştırmanın çalışma materyali lise coğrafya ders kitaplarında nüfus konularını içeren bölümlerden oluşmaktadır. Materyal belirleme aşamasında nüfus politikalarının değişiklik gösterdiği dönemler, öğretim programlarında gerçekleştirilen değişiklikler, ders kitaplarının yenilenme durumu gibi faktörler dikkate alınmıştır. Dönem dönem ders kitapları değiştirilmiş olup beşer yıllık periyotlarla yinelenerek okullarda okutulması kararlaştırılmıştır. Örneklem belirleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme yöntemi çalışmanın amacına uygun olarak bilgi açısından zengin

durumların tercih edilerek derinlemesine araştırılmasına olanak tanımaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016).

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen veriler nitel araştırmalarda kullanılan doküman inceleme yoluyla analiz edilmiştir. Bu süreçte ders kitabında yer alan nüfus konuları o ders kitabının okutulduğu yıllardaki mevcut nüfus politikalarıyla karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Karşılaştırma sonrasında ders kitaplarından alıntı yapılarak mevcut durum ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

1923-1963 Dönemi nüfus politikalarının ders kitaplarına yansımalarına ilişkin elde edilen bulgular

Cumhuriyet kuruluşundan itibaren 1960'lı yıllara kadar çıkarılan bazı kanunlar ve TBMM'de yapılan konuşmalar incelendiğinde, nüfus artışı destekleyici bir düşüncenin olduğu ortaya çıkmaktadır. (Aydoğan & Çoban, 2016). 1929 yılında lise üçüncü sınıf düzeyi için Faik Sabri (Duran: Kitap yazarı 1934 yılında çıkarılan soyadı kanunuyla birlikte bu soyadını almıştır) tarafından kaleme alınan ve devlet matbaası tarafından basımı yapılan Türkiye Coğrafyası adlı ders kitabında Türkiye'nin Beşerî Coğrafyası adlı bölümünde nüfus konuları ele alınmıştır. Nüfusa dair kitapta yer alan ibareler ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir. Araştırmanın nüfus konusuna dayalı olması dolayısıyla istatistiki verilere dayandırılacağından ilk nüfus sayımı olan 1927 yılı sonrasında basılan kitaplar incelemeye tabi tutulmuştur.

“Türkiye genişliğine göre nüfusu az olan bir memlektir.” (Sabri, 1929, s.171).

“1927 yılında yapılan umumi tahriri nüfusa nazaran Türkiye'nin nüfusu 13,5 milyondan ziyadedir. Şimdiye kadar nüfusumuz muhtelif nüfus dairelerindeki kayıtlara istinat edilerek tahmin edilirdi. Resmi istatistikler neşredilmediği için bu tahminlere itimat edilmez, nüfusumuzun miktarı hakkında doğru bir fikir beslenemezdi. Hatta bu vaziyetten istifade eden Türkiye düşmanları memleketin bomboş bulunduğunu iddia ederler ve nüfusumuzun beş, altı milyonu bile bulmadığını ileri sürerlerdi.” (Sabri, 1929, s.172).

“Bu 13,5 milyon nüfusun 7 milyonundan fazlası kadın ve 6,5 milyonu erkek oluşuna nazaran Türkiye'de kadın miktarı erkekten ziyade demektir. Kadın nüfus miktarı 7.075,801 iken erkek nüfus miktarı ise 6.584,474'tür.” (Sabri, 1929, s.173).

Ders kitabında ele alınan hususlar dikkat edildiğinde Türkiye'nin arazisine oranla nüfusun azlığına vurgu yapıldığı görülmektedir. Resmi olarak ilk kez 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımının nüfus hakkında daha sağlıklı bilgiler verdiğini, tahminlere göre hareket edilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Nüfus sayımı öncesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin düşmanları tarafından daha düşük nüfuslu gösterilme amacı güdüldüğü görülmektedir. Nüfus sayımından sonra resmi olarak elde edilen verilere dayalı olarak ders kitabında diğer devletlerin nüfuslarıyla karşılaştırma yapılarak bu yanlış bilgilendirmenin önüne geçilmeye çalışıldığı görülmektedir. Karşılaştırma Resim 1'de verilmiştir. Diğer devletlerin nüfusuyla karşılaştırma yapmanın yanında nüfusun kendi içinde dağılımını da ders kitabında verildiği görülmektedir. Cinsiyet dağılımı ve bu dağılıma etki eden faktör olarak bir savaş dönemi sonrası olması dile getirilmiştir.

Resim 1: 1929 İtibarıyla Türkiye Nüfusunun Bazı Devletlerle Karşılaştırılması
Kaynak: Faik Sabri, Türkiye Coğrafyası, 1929, s.172.

Faik Sabri tarafından yazılan bu kitap 1942 yılına kadar ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu ders kitabından sonra Besim Darkot tarafından lise üçüncü sınıflar için hazırlanan ve maarif matbaası tarafından basımı yapılan Türkiye Coğrafyası adlı kitap ders kitabı olarak kabul edilmiş ve 1955 yılına kadar okutulmuştur. Kitapta her kabul edildiği dönemde belirli istatistiksel düzenlemeler yapılmıştır.

1942-1955 yılları arasında okutulan ders kitabında nüfus konularına dair bazı bulgular aşağıda verilmiştir.

“Memleketimizde doğru esaslara dayanan nüfus sayımları Cumhuriyet devrinde yapılmıştır. Daha eskiden nüfusumuzun ne kadar olduğunu ve ne gibi değişiklikler gösterdiğini kesin olarak bilemiyoruz. O zamanlar, Türkiye nüfusu için kitaplarda görülen rakamlar tahmine dayanır ve birbirini tutmazdı. Böyle olmakla beraber komşularımızdaki gibi Türkiye’de de nüfusun artma yoluna gittiği fakat birbiri ardına gelen harp yıllarında bu artmanın durarak hatta o sırada sayımızın azalmış olduğu söylenebilir.” (Darkot, 1942, s.67).

Nüfus artmasının geçici ve sürekli sebepleri vardır: 1-Son yıllarda memleketimize dışarıdan Türk ırkından göçmenler gelmektedir [Romanya, Bulgaristan, Yugoslavyadan]; 2- Son iki sayım arasında Hatay Anavatanına kavuşmuş, böylelikle son sayım bu vilayetin nüfusunu da içine almıştır; 3- Türkiye’de her yıl doğanların sayısı, o yıl içinde ölenlerin sayısından çoktur; yani memleketimizde bir doğum artımı vardır. Bu üç sebep arasında hem sayı bakımından hem de sürekli olduğu için en önemlisi doğanların ölenlerden fazla olmasından gelen artıştır.” (Darkot, 1942, s.67).

“Memleketimizin nüfusu yalnız doğum artımıyla her yıl ortalama 250.000 kişi olmak üzere çoğalıyor. Bu çoğalış 1000’de 15 gibi bir oranla gösterebiliriz. Türkiye’de her 1000 nüfus yıl sonunda 1015 oluyor demektir. Nüfusumuzda bu çoğalma pek önemlidir. Son yıllarda 6 milyonluk Bulgaristan yıllık nüfus artması 80 bin [binde 13], 42 milyonluk İtalya’nın nüfusu ise 380 bin [binde 9], idi. Şu hâlde Türkiye nüfusunun artma oranı, bize komşu olan yahut nüfusu çabuk arttığı söylenen birtakım memleketlerinden daha büyüktür.” (Darkot, 1942, s.67-68).

“Nüfusumuzun hızla artışındaki başlıca sebep, doğanların çok oluşudur. Eğer çok olarak doğanların hemen hepsinin yaşaması sağlanırsa nüfusumuz daha da çabuk artabilir. Bugün, bazı bölgelerde bakımsızlık yüzünden, yeni doğan çocuklar arasında ölenler halâ çoktur. Cumhuriyetimizin arattığı barış ve rahatlık şartları devam ettikçe, ulusun sağlığını korumak için esaslı çarelere baş vuruldukça, bilgi köylere kadar yayıldıkça, çocuk bakımı daha iyi anlaşılınca ölüm sayısı şüphesiz daha azalacak, nüfusumuz da daha çabuk artacaktır.” (Darkot, 1942, s.68).

Ders kitabında vurgulanan hususlar dikkat edildiğinde bir önceki dönemde okutulan ders kitabında olduğu gibi bazı devletlerle karşılaştırmaların yapıldığı, komşularda olduğu gibi artık Türkiye’de de nüfusu artırma politikasının uygulandığı açıkça ifade edilmiştir. Nüfus artışının bazı sebeplerine

değnilerek doğal nüfus artışının bu sebepler içinde en önemli olduğunun vurgulanması, doğal nüfus artışının istatistiki olarak verilmesi ve daha fazla artışın gerçekleşmesi için yapılması gerekenlerden bahsedilmesinde o dönemde izlenen nüfus artırıcı (pronatalist) politikanın ders kitabındaki nüfus konularına etkisi olduğu görülmektedir. Bunların yanında önceki dönem okutulan ders kitaplarından farklı olarak bölge bölge nüfusun sıklığına da bu ders kitabında yer verildiği görülmektedir. Bu değişimin 1941 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanan Birinci Türk Coğrafya Kongresinin etkisinden söz edilebilir. Nitekim bu kongrede alınan kararlar neticesinde Türkiye 7 bölge ve 24 bölüme ayrılmıştır (Koç & Aksoy, 2012). Birinci Türk Coğrafya Kongresi, bu yıllardan sonra programlara temel teşkil etmiş olup coğrafya müfredatlarının özü konumundadır (Karakuş, 2012).

1955 yılına gelindiğinde ise Rauf Miral ve Nurettin Seçkin tarafından yazılan ve maarif basımevi tarafından hazırlanan ikinci sınıf düzeyindeki Türkiye Coğrafyası adlı ders kitabı köy öğretmen okullarında ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Bu yıllarda daha çok nüfus artışının yıllara göre dağılımının ve nüfusun artışının sebepleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu ders kitabında yıllara göre nüfus artışına ilişkin verilere detaylı bir şekilde yer verildiği görülmektedir.

“Bütün yönlerden memleketimizi ilgilendiren ve vatandaş sayımına dayanan bütün istatistik bilgilerimizi nüfus sayımlarından çıkan istatistik cetvellerinden almaktayız. Bugüne kadar yapılan 5 nüfus sayımının neticelerini gözden geçirecek olursak nüfusumuzun;

1927'den 1935'e kadar 2.510.000 kişi,

1935'den 1940'a kadar 1.660.000 kişi,

1940'dan 1945'e kadar 970.000 kişi,

1945'den 1950'ye kadar 2.110.000 kişi arttığı görülür. Buna göre bu artışların her yıla düşen ortalamalarını hesaplayacak olursak ilk sayım devresinde nüfusumuz; yılda ortalama 500.000'den fazla, 1935-1940'ta 300 binden fazla, 1940-1945 devresinde yılda 200.000 ve nihayet son devrede de yılda 400.000'den artış kaydetmiştir.” (Miral & Seçkin, 1955, s.95).

Yine aynı kitapta nüfus artışının sebeplerinden bahsedilirken aşağıdaki hususlara dikkat çekilmiştir.

“Nüfusumuzun bu artış sebeplerinin başında Türk milletinin çoğalma kabiliyetinin çok fazla olması gelmektedir. Fakat doğumun fazlalığı her zaman bu artışı sağlayamaz. Bunun için çocuk ölümlerinin önüne geçmek, yurttta sağlığı sağlamak lazımdır. Bataklıkların kurutulması suretiyle malarya yuvalarının yok edilmesi, salgın hastalıklarla savaşılması, doğumların tehlikesiz olmasının temin edilmesi gibi devletçe ve milletçe hızlandırılan çalışmalar ilerledikçe ölüm ve bilhassa çocuk ölümleri azalmış, bu da nüfusun çoğalmasında en mühim bir âmil olmuştur.” (Miral & Seçkin, 1955, s.96).

“Devlet bu genel işlerde ödevini yaparken güzel yurdumuzu daha çok kalabalık ve mesut görmek için her yurt evladının kendi esenliğine ve etrafındakilerin esenliklerine itina göstermesi, devletin ve hekimlerin emirlerini ve öğütlerini tatbik etmesi ve ettirmesi icap eder. Çünkü bugünkü nüfusumuzun en az dört mislini barındıracak genişlikte ve imkânda olan topraklarımızın verimli alanları; gürbüz sıhhatli ve çok sayıda Türk nüfusu bekler.” (Miral & Seçkin, 1955, s.96).

Bu ders kitabında önceki yıllarda gerçekleşen nüfus artış oranları verilerek nüfusun daha fazla artması gerekliliği üzerinde durulduğu görülmektedir. Nitekim o dönemdeki nüfusun dört katı kadar insanı barındırabilecek nitelikte olduğunun belirtilmesi ve bu toprakların gürbüz Türk nüfusu beklemesi yine nüfusu artırıcı politikanın öğretim sürecine etkisini gözler önüne sermektedir. 1955 yılında basılan bu kitap 1975'e kadar ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Bu yıllar arasında 1963 yılı itibariyle hazırlanan birinci beş yıllık kalkınma planında nüfus artışının gittikçe artmasının ekonomik gelişmenin önünde engel olduğu bildirilmektedir (DPT, 1963). Dolayısıyla yönündeki ibarelerin değişen politikaların güncel bir şekilde ders kitaplarına yansımadağı görülmektedir.

1964-1982 Dönemi nüfus politikalarının ders kitaplarına yansımaya ilişkin elde edilen bulgular

1963 yılında hazırlanan birinci beş yıllık kalkınma planında hızlı doğal nüfus artışının sebep olduğu problemler dile getirilmiştir. Doğum oranlarındaki artışın önüne geçilmezse kişi başına düşen millî gelirin artmayacağı ve önü alınamaz problemlerle karşılaşılacağı ifade edilmektedir (DPT, 1963). Nüfusla ilgili alınan bu kararlar aynı dönemde okutulan ders kitaplarını etkilemediği ancak bir sonraki dönemdeki ders kitaplarına tesir ettiği görülmektedir. Nitekim 1955 yılında kabul edilen ders kitapları, 1959, 1963, 1967

ve 1971 yıllarında tekrar kabul edilmiş ve her baskıda yeni sayısal veriler eklenmiştir. 1975 yılından sonra ise ilk kez önceki yıllarda okutulan ders kitaplarındaki nüfusu artırma düşüncesinden vazgeçildiği ve nüfusun hızlı artışının getirdiği problemlerden bahsedildiği görülmektedir.

1975 yılında yazarlığını Sırrı Erinç ve Sami Öngör’ün yaptığı ve Milli Eğitim Basımevi tarafından çıkarılan Türkiye Coğrafyası adlı eser ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın amacına bağlı olarak incelenen bu kitapta nüfus konularına dair hususlar incelendiğinde nüfusun hızlı bir şekilde artışının getirdiği problemler üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu hususların ifade ediliş biçimi aşağıdaki gibidir.

“1970-1975 yılları arasında nüfusumuz 4.6 milyon kadar çoğalmıştır. Eğer bu artış oranı aynı değerde kalmışsa, nüfusumuzun yıllık artış miktarı bir milyonu bulmuştur. Bu gerçek üzerinde düşünülecek çok önemli bir konudur.” (Erinç & Öngör, 1977, s.126).

“Bir ülkenin milli sınırları içinde yaşayan insan sayısı onun başlıca güç kaynaklarından biri olduğuna göre, nüfusumuzun bu kadar büyük bir hızla artması sevinilecek bir olay mıdır? Bu soruya olumlu veya olumsuz cevap verirken bazı noktaları iyice düşünmek, ilgili başka kaynakları da hesaba katmak gerekir.” (Erinç & Öngör, 1977, s.126).

“Nüfusumuzun yapısını incelerken faal nüfusumuzun miktarını, çalıştıkları ekonomik kesimleri ve eğitim durumlarını gözden geçirmeliyiz. Bütün bunların sonucu olarak şu mesele ortaya çıkıyor: Toplumumuzun genel ve ortalama yaşam seviyesi nasıldır? Başta besin maddeleri olmak üzere hayat için gerekli tüketim mallarını satın alabilecek bir kazanca, yeter derecede rahat yaşadığı bir konuta eğitim ve sosyal güvenliğini sağlayan güçlü kuruluşlara sahip midir?” Herhangi bir toplumda yukarıda kısaca belirtilen yaşama şartları ne derece elverişli ise, o toplumun mutluluk ve gelişmişliği de o oranda yüksektir. Görülüyor ki, nüfus sayısı ile o nüfusun yaşamakta olduğu ülkenin ekonomisi arasında sıkı bir ilişki vardır.” (Erinç & Öngör, 1977, s.126).

1975 yılı öncesine ait ders kitaplarında nüfusun artırılması yönünde olan ifadelerin bu yıl itibariyle okutulan ders kitaplarında yerini nüfus artışının birçok faktörü etkilediğini ve bu faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekliliği gibi ifadelere bıraktığı görülmektedir. Bunların yanında ders kitabında nüfusun arttığı gibi tarımsal faaliyetler, sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörünün de artması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Resim 2’de 1934-1938 yılları ve 1970-1974 yılları arasındaki nüfus ile zirai ve madeni üretim arasındaki ilişkiye vurgu yapılmış ve geçen yıllar arasındaki değişime istatistiksel olarak yer verilerek bu tablo aşağıdaki gibi yorumlanmıştır.

	1934 - 1938 (ortalama)	1970 - 1974 (ortalama)
Nüfus	16 - 17 milyon	36 - 39 milyon
Başlıca tarımsal ürün. ort. (bin ton)		
Buğday	3.415	11.350
Baklagiller	321	580
Potates	175	2.140
Pirinç	63	153
Tütün	54	166
Pamuk (lif)	54	515
Şekerpancarı	400	5.400
Büyük ve küçükbaş hayvan	35 milyon	74 milyon
Maden ve enerji (bin ton)		
Linyit	75	9.000
Taşkömürü	2.350	7.600
Çimento	130	10.000
Petrol	—	3.500
Elektrik (milyon kws)	415	10.000

Resim 2: 1934-1938 ile 1970-1975 Yılları Arasındaki Nüfus ve Üretim Faaliyetleri Değişimi
Kaynak: Sırrı Erinç ve Sami Öngör, Türkiye Coğrafyası, 1977, s.127

“Yukarıdaki tabloda yaklaşık 35 yıl arayla iki dönem alınmıştır. İki dönem arasında Türkiye nüfusu iki kattan fazla artmıştır. Bu arada örnek olan seçilen zirai ve madeni üretimlerin artışları görüldüğü gibi çoğunda iki kattan fazladır. Hatta bazılarının artışı on beş katı bulmaktadır. İlk bakışta çok sevindirici bir sonuç olarak görülen bu durum üzerinde dikkatle durulacak bir nokta var. 1935-1938 döneminde ve cumhuriyetin daha önceki yıllarında Türkiye’nin her alanındaki üretimleri o derece sınırlı, o derecede

küçüktü ki, bu birkaç artışlar bundan ileri geliyor. Mesela 400 bin ton şeker pancarını on kattan fazla artırarak 5.4 milyon tona yükselmiş bir üretimin tekrar iki kata, yani 10 milyon tona çıkarılabilmesi aynı derecede kolay değildir. Türkiye nüfusu bu artış temposu ile yakın bir gelecekte tekrar iki kat olacağına göre bütün bu üretim dallarında olduğu gibi aynı zamanda ülkemizdeki okul, hastane, yol, ulaşım araçları vb. gibi sosyal hizmetleri de aynı tempo ile artırmak mecburiyeti ile karşı karşıya bulunuyoruz. İşte güç olan da budur.” (Erinç & Öngör, 1977, s.128).

Bu ders kitabında önceki yıllardan farklı olarak nüfus artışının tarımsal faaliyetler ve madeni üretim gibi bazı hususlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu ilişkilendirmeler nüfus artışının tek başına ülkenin gelişmişlik seviyesini ileriye taşıyamayacağını vurgulama amacı güttüğü şeklinde yorumlanabilir. Nüfus artırıcı politikaların izlenildiği yıllarda bu hususlara vurgu yapılmadığı nüfus artışını azaltmaya yönelik politikaların izlenildiği dönemde ise bu hususlar üzerinde hassasiyetle durulduğu görülmektedir. Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikaların gerçekleştirildiği 1963-1984 yılları arasında politikaların yapılmaya başlandığı anda doğrudan ders kitaplarına etkisinin olmadığı ancak belirli bir süre geçtikten sonra 1975 ve sonrası için bu politikaların ders kitaplarında nüfus konularına doğrudan etkisinin olduğu görülmektedir. 1975 yılında kabul edilen ve 1977 yılından itibaren 1984'e kadar ders kitabı olarak okutulan bu kitabın sonraki yıllardaki baskılarında nicel veriler üzerinde değişiklikler yapılmış olup tekrar der kitabı olarak kabul edilmiştir. 1968-1972 yılları arasını kapsayan ikinci beş yıllık kalkınma planında ise hızlı nüfus artışı, kalkınmanın önündeki en önemli problemlerden biri olarak görülmektedir. Hızlı nüfus artışının bağımlı nüfus oranını artırdığı dolayısıyla kişi başına düşen milli geliri düşürdüğü belirtilmektedir (DPT, 1967).

1983'ten Sonra izlenen nüfus politikalarının ders kitaplarına yansımaya ilişkin elde edilen bulgular

1983 yılı itibariyle ders kitabı olarak Sırrı Erinç ve Sami Öngör'ün yazarlığını yaptığı ve bir önceki dönemde okutulan Türkiye Coğrafyası ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Bu kitapta bir önceki kitabın tıpkı basımı olup sadece istatistiksel veriler üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde birçok alanda etkisini hissettiren 1980 askeri darbesi eğitim sistemini de derinden etkilemiştir. Nüfus konularının 1987 yılına kadar Türkiye Coğrafyası dersiyle ortaöğretim kurumlarında öğretimi yapılmıştır. Türkiye Coğrafyası dersi 1987 yılından itibaren büyük ölçüde okullardan kaldırılmıştır. Fen bilimlerinde seçmeli olarak okutulmuş ve ticaret liseleri ve endüstri meslek liselerinin programlarından ise tamamen kaldırılmıştır (Taş, 2005).

Prof. Dr. Reşat İzbirak tarafından yazılan ve 1986 yılında Milli Eğitim Basımevi tarafından baskısı yapılan lise 2 ders kitabı incelendiğinde; köy nüfusunun kente göç etmesi sonucunda şehirlerde gecekondulaşma meydana geldiği, özellikle başta Federal Almanya olmak üzere dış ülkelere 2 milyona yakın insanın göç ettiği, nüfus artışının hızını düşürmek için çare olarak doğum kontrolü gibi tedbirlerin denemesinin yapıldığı vurgulanmıştır. Ders kitabından alınan belirli kesitler aşağıda yer almaktadır.

“Türkiye nüfusunun artmakta devam etmesi, artış hızının ne kadar olması gerektiği üzerinde durulmuş, bir nüfus politikası da düşünülmüştür. Daha şimdiden bugünkü ekonomik şartlar içinde bu artışların tesirleri belli olmuştur: Köyden kente şehre ve dış ülkelere göç.” (İzbirak, 1986, s.244).

“Hızlı nüfus artışı memleket içindeki kalabalıklaşmayı yine de sürdürecektir. O halde Türkiye’de nüfus artışının ile ekonomik gelişmenin gidişi arasında bir uyarlık sağlandığı zaman (yani en uygun yaşam standardında bulundurmamak işi) şartı ile memleketimizde nüfus çoğalması kuvvet kazandırabilir. Buna göre, Türkiye’de bir nüfus politikası uygulanırken iyi düzenlemek ve bunu iyi bir yaşam standardına göre ayarlamak işleri (buna nüfus planlaması denmektedir), hatıra gelmektedir (İzbirak, 1986, s.245).

Ders kitabında yer alan ifadeler incelendiğinde, nüfus artışının sonucunda iç ve dış göçlerin meydana geldiği, nüfus artışı ile ekonomik gelişmelerin aynı doğrultuda ilerlemesi gerektiği ve bunun için iyi bir nüfus planlamasının yapılması gerektiği belirtilmektedir.

1990'lı yılların başından 2005'te değiştirilen öğretim programına kadar nüfus konularının öğretimi Türkiye Beşerî Ekonomik Coğrafyası dersiyle okutulmaya başlanmıştır. Bu ders kitabında önceki yıllara göre nüfus konularına daha detaylı olarak yer verilmiştir. Bunda önceki yıllarda ders kitabında konu başlığı olarak verilen beşerî coğrafyanın ayrıca bir ders olarak okutulmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. 2005 ve sonrasında ise eğitim programlarında köklü bir değişikliğe gidilmiştir. Bu programda eğitim sürecinde öğretmenin bir rehber olduğu ve öğrencinin kendi zihinsel

ilişkilendirmeleriyle öğrenmesine imkân tanıyan yapılandırmacılık anlayışı benimsenmiştir (İlhan Beyaztaş, Kaptı, & Senemoğlu, 2013).

Sevâl Aras ve Vedat Çalışkan tarafından yazılan ve 2002 yılında Millî Eğitim Basımevi tarafından ikinci baskısı yapılmış olan liseler için Türkiye Beşeri Ekonomik Coğrafyası adlı ders kitabı nüfus konularının öğretimi açısından incelenmiş olup ders kitabından alınan belirli kesitler aşağıda verilmiştir.

“Nüfus artış oranının çok düşük olduğu ülkelerde hatta gerilediği bazı gelişmiş ülkelerde, nüfus giderek azalmaktadır. Yaşlı nüfusun arttığı, genç nüfusun azaldığı bu ülkelerde nüfusun yenilenmesi güçleşmektedir. Örneğin; Avrupa’nın birçok ülkesinde nüfus gittikçe dinamizmini kaybetmektedir. Ortalama yaşam süresi uzadığı için yaşlı ve emekli nüfus artış göstermekte, buna karşılık genç ve aktif nüfus azalmaktadır. Böylece çalışan nüfus, her geçen gün daha fazla insana bakmak zorunda kalmaktadır. Sonuç olarak nüfusun azalma eğilimi gösterdiği ülkelerde insanların çağdaş yaşam seviyesi yükselmekte ancak bu durum uzun vadede çeşitli sorunlara yol açmaktadır.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.25).

“Bir ülkede nüfusun hızla artması da bazı olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Eskiden çok fazla ihtiyaç duyulan insan emeğinin yerini gittikçe gelişen teknolojik aletler almaktadır. Bu yüzden ülkelerin özellikle ekonomik ve askerî bakımdan çok güçlü olmalarında nüfuslarının fazla olması tek başına yeterli bir etken değildir” (Aras & Çalışkan, 2002, s.26).

Ders kitabında nüfus konularının bulunduğu üniteye konuya giriş yapılırken hem nüfus artış oranının düşük olduğu durumlarda karşılaşılan problemler hem de nüfus artış oranının yüksek olduğunda karşılaşılan problemler dile getirildiği görülmektedir. Nüfus artış oranının düşük olması halinde karşılaşılan problemlere örnek verilirken Avrupa ülkelerinden yararlandığı görülmektedir. Bu genel bilgi aktarımından sonra ülkemizin nüfusu hakkındaki bazı hususlara değinilmiştir. Bu ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

“Yurdumuzda, son 25-30 yıllık dönemde nüfus artış hızında belirgin bir düşüş sağlanmıştır. Bununla birlikte, ülkemizde halen yıllık nüfus artış hızı %1,5’tir. Gelişmiş ülkelerdeki bu oranın %1’in altında olduğu göz önüne alınırsa nüfus artış hızımızın yüksek olduğu söylenebilir.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.26).

“Ülkemiz, hızlı nüfus artışının neden olduğu birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunların başlıcaları şunlardır;

“-Hızlı nüfus artışı ülkemizin ekonomik kalkınma hızını yavaşlatmaktadır. Oysa bir ülkede kalkınma hızı ne kadar yüksekse, o ülkedeki insanların çağdaş yaşam koşullarına kavuşması o kadar kolaylaşır. Hızlı nüfus artışı, Her yıl elde edilen millî gelirin daha fazla insana paylaşılması demektir.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.26).

“-Hızlı nüfus artışının yol açtığı sorunlardan biri işsizliktir. Ülkemiz hızlı nüfus artışı ve iş sahalarının yetersizliğinden dolayı işsizlik problemi ile karşı karşıyadır.

-Hızlı nüfus artışının yol açtığı sorunlardan biri de köyden kente göçün artmasıdır. Kırsal kesimde çok çocuklu ailelere ait tarım arazileri, miras yoluyla parçalanmakta ve çiftçi başına düşen tarım alanı gittikçe azalmaktadır. Geçim zorlukları ve işsizlik, insanları buldukları çevreden kentlere doğru göçe zorlamaktadır.

-Hızlı nüfus artışı, özellikle sanayi bölgelerinde çevre sorunlarına neden olmaktadır.

-Hızlı nüfus artışı, dengeli beslenmeyi güçleştirmektedir. Çünkü özellikle düşük gelirli ailelerde çocuk sayısı arttıkça kazanılan gelir daha fazla kişiye bölünmektedir.

-Hızlı nüfus artışı, eğitim ve sağlık hizmetlerinin zamanla yetersiz kalmasına yol açmaktadır.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.27).

“Yukarıda belirtilenlerin dışında özellikle büyükşehirlerimizde konut yetersizliği ve gecekondulaşma, trafik sorunu ve doğal kaynakların aşırı kullanımı gibi sorunların ortaya çıkmasında da hızlı nüfus artışının payı büyüktür.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.29).

“Nüfus artış hızının düşürülebilmesi için ülkemizde aile planlanması çalışmaları uygulanmaktadır. Aile planlanmasının temel hedefi; Ailelerin bakabilecekleri ve onların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri sayıda çocuk sahibi olmalarıdır. Bu çalışmaları yürütme ve gerekli kuruluşları kurma yetkisi, bir yasayla Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Aile planlaması çalışmaları ile nüfus artış hızında belirgin bir düşüş yaşanmıştır.” (Aras & Çalışkan, 2002, s.29-30).

Bu ders kitabında ülkemiz nüfusuna dair konuların ele alındığı bölümler incelendiğinde nüfus artış hızının getirdiği olumsuz sonuçlar detaylı bir şekilde verilmektedir. Önceki yıllarda da bu tür sorunların dile getirildiği görülmektedir. Fakat her geçen zaman diliminde nüfus artmakta yaşam karmaşık bir yapıya bürünmekte ve haliyle sorunlar da çeşitlenmektedir.

2009 ve 2013 yıllarında okutulan ders kitapları incelendiğinde ise aynı eserlerin ders kitabı olarak kabul edildiği görülmektedir. Bu ders kitaplarında nüfus konularına dair bilgiler beşerî sistemler ünitesinde bulunmaktadır. Beşerî sistemler ünitesinde öncelikle nüfus politikalarına değinilmiştir. Daha sonra ise Dünya'nın çeşitli ülkelerinde izlenen nüfus politikalarına yer verildiği görülmektedir. Kitapta ülkeler arasındaki nüfus politikaların farklılığını etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin kendilerinin bulması istenmektedir. Resim 3'te bu etkinliklerden biri örnek olarak verilmiştir.

Nüfus politikaları nüfusun niteliğini (eğitim), niceliğini (sağlık ve doğurganlık) ve dağılımını (kırsal, şehir, dış ülke) etkileyen bilinçli uygulamalardır.

Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik olarak uygulanan nüfus politikası (Çin ve Hindistan gibi ülkelerde uygulanan nüfus politikası)

Nüfus artış hızını yükseltmek için uygulanan nüfus politikası (Son zamanlarda nüfusu hızla azalan Avrupa ülkelerinin uyguladığı nüfus politikası)

Nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirmek amacıyla uygulanan nüfus politikası (Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin nüfus politikası) (Gültepe, ve diğerleri, 2009, s.31).

Resim 3: Etkinlik Örneği

Kaynak: Gültepe vd., Ortaöğretim Coğrafya 11 Ders Kitabı, 2009, s.31

“Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızının düşürülmesinin, bu ülkelerin iktisadi gelişmelerinin sekteye uğrayacağı görüşü hakîmdir. Bununla birlikte gelişmiş ülkelerde de nüfus artış hızının minimum düzeye inmesinin, hatta durma noktasına gelmesinin birçok probleme kaynak teşkil edeceği savunulmaktadır. Bu nedenle ülkeler, nüfus politikaları ile nüfusu kontrol altına alma girişimlerinde bulunmaktadır.” (Gültepe, ve diğerleri, 2009, s.31)

2009 ve 2013 yıllarında okutulan ders kitaplarında elde edilen bulgular incelendiğinde nüfus politikalarının yapılması amacını belirtildiği ve Türkiye’de hangi nüfus politikasının benimsendiği üzerinde durulmuştur. 2007 ve 2013 yılları arasında uygulanan Dokuzuncu Kalkınma Planında nüfus artış hızının giderek azaldığı ancak istihdam ve işsizlik sorunun ortaya çıktığı yönünde ibarelere yer verilmektedir. Bu planda istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması, eğitime ilişkin sorunların çözülmesi, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin yeterince kurgulanmadığına vurgu yapılmaktadır. Planda eğitim sistemi dahilinde ekonominin ve işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek ve özellikle

gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç bulunduğu belirtilmektedir (TBMM, 2006). Yine 2013 yılında nüfus politikalarının bir ülkedeki ekonomiyi nasıl etkilediğine dair öğrencileri düşündürmeye yönelik ifadeler ve görseller mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu görsellerden bazıları örnek olarak aşağıda verilmiştir.

Resim 4: Etkinlik Örneği

Kaynak: Ortaöğretim Coğrafya 11 Ders Kitabı, 2013, s.32.

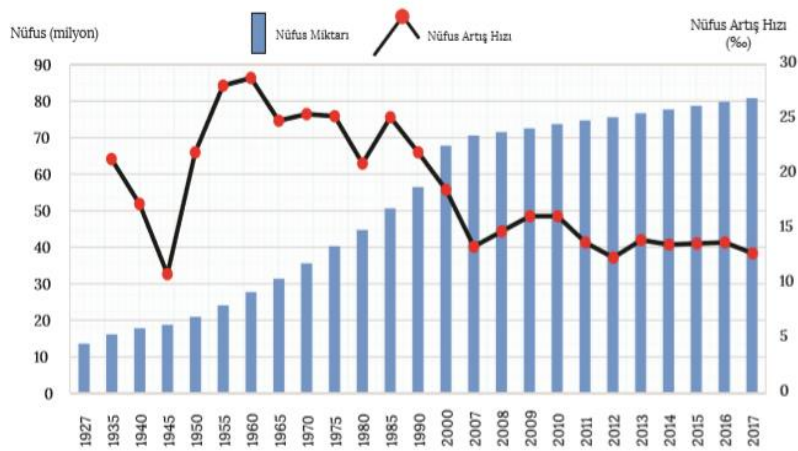
2013 ortaöğretim ders kitabında yer alan bu görselde nüfusun fazla olması halinde insanların fakir ve mutsuz olduğu, nüfusun az olması halinde ise insanların zengin ve mutlu olabileceği imajı verilmeye çalışılmıştır. Nüfusun ekonomiye etkisi yadsınamayacak biçimde bulunmaktadır. Ancak yalnızca nüfusun nicel boyutunu ele alarak bu etkiyi öğretmenin doğruluğu tartışma konusudur. Hem nüfusu hem de geliri fazla olan bir ülkenin öğrenciler tarafından öğrenilmesi durumunda kafa karışıklığına neden olma ihtimali bulunmaktadır.

Son olarak 2018’de 11.sınıflarda okutulan Coğrafya ders kitabı incelenmiştir. Bu ders kitabında elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.

“Tarihin her döneminde askerî, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda önemli bir kaynak olan nüfus, günümüzde miktar ve niteliksel özellikler bakımından ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle birçok ülke, sahip olduğu nüfus üzerinden kendi toplum şartlarına ve hedeflerine uygun nüfus politikaları geliştirmektedir. Nüfusun miktarına ve niteliğine yönelik alınabilecek önlemlerin tümüne nüfus politikası denir.” (Türkez, Karakoç, Balşen, & Pektaş, 2018, s.45).

“Türkiye’de doğum, ölüm ve göçler sonucu değişen nüfus özellikleriyle birlikte nüfus politikalarında da önemli değişiklikler olmuştur.” (Türkez, Karakoç, Balşen, & Pektaş, 2018, s.49).

Bu ders kitabında da 2009 ve 2013 yılları ders kitaplarındaki gibi nüfus politikaları hakkında bilgiler verilmeye devam edilmiştir. Türkiye’de uygulanan nüfus politikalarının tarihsel serüveni hakkında da bilgi aktarımı yapılmıştır. Grafikler aracılığıyla öğrencilerden önceki dönemlere ait politikaların nüfus yapısına nasıl etki ettiğini ve dönem dönem gerçekleşen dalgalanmaların sebepleri vb. gibi hususlarda çıkarım yapmaları istenmiştir. Resim 4’te bu grafiklerden biri yer almaktadır.

Resim 5: Türkiye’nin Belirli Yıllara Ait Nüfus Miktarı ve Nüfus Artış Hızı Grafiki

Kaynak: Türkez vd., Ortaöğretim Coğrafya 11 Ders Kitabı, 2018, s.51

-Cumhuriyet'ten bu yana uygulanan nüfus politikalarının Türkiye'nin nüfus yapısına ne gibi etkilerde bulunduğunu örnekler le açıklayınız.

-1965 yılına kadar nüfus artışına yönelik politikalar uygulanmasına rağmen 1945 yılında nüfus artış hızı düşmüştür. Bu durumun başlıca nedenleri nelerdir?

1985'ten bugüne kadar nüfus artış hızı düşme eğilimi gösterirken Türkiye ekonomisi ise büyümektedir. 2005'ten sonra nüfusun artmasına yönelik politikaların başarıya ulaşması durumunda Türkiye'nin kazanımları neler olacaktır?

“Hükümet yetkilileri, 1965'e kadar uygulanan ve nüfus artış hızını yükseltmeyi amaçlayan politikalara dönüş işareti veren bir söylem geliştirmiştir. Bunun yanı sıra doğum oranlarının artırılmasına yönelik özellikle 2014 yılından sonra yapılan bir dizi yasal düzenleme hayata geçirilmiştir. Doğum yapan annelere çocuk sayısına göre maddi destek verilmesi, çalışan anneler için çalışma sürelerinin kısaltılması, doğum izinlerinin artırılması ve bakıcı yardımı yapılması bu yasal düzenlemelerin bazılarıdır.” (Türkez, Karakoç, Balşen, & Pektaş, 2018, s.51).

1983 sonrasında ortaöğretim kurumlarında okutulan coğrafya ders kitapları incelendiğinde belirli bir döneme kadar nüfusun niteliğini artırıcı politikaların izleri görülmektedir. 2005 yılından sonra tekrar nüfusu artırma politikasının benimsenmesi bu yıldan sonra okutulan ders kitaplarında etkisini göstermemekle birlikte 2018 yılı itibariyle bu hususa ders kitabında dikkat çekilmektedir. Nitekim 2013 yılında hazırlanan ve 2014-2018 yılları arasında uygulanan onuncu kalkınma planında kadınlara yönelik hem iş hayatına atılmaları için doğum izni ve çalışma süresinde iyileştirmelere gidilmesi hem de çocuk sayısına göre maddi destek verilmesi gibi kararların alınması 2018 yılında okutulan ders kitaplarında doğrudan kendine yer edindiği görülmektedir. Bu bulgu yöneticilerinin aldığı politik kararların nüfus konularının öğretimine doğrudan etki ettiğini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Coğrafya ders kitaplarında nüfus konularının öğretimiyle ilgili kısımlar incelendiğinde tarihsel olarak nüfusu artırmaya yönelik politika izlendiği dönemde ders kitaplarında nüfus artışının sürekli olumlu yönlerinden, nüfusu artış hızını azaltma yönünde politikaların izlendiği dönemde ise sürekli olarak nüfus artışının olumsuz yönlerine değinildiği görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren 1960'lı yıllara kadar nüfus artırıcı politika izlendiği ve ders kitaplarında nüfusun artırılması için nelerin yapılması gerektiğiyle ilgili bilgiler verildiği görülmektedir. 1964-1982 yıllarında nüfus artışını azaltmaya yönelik politikalar izlendiği ancak alınan bu politik kararın doğrudan ders kitabına yansımadağı 1970'ler itibariyle yansıdığı görülmektedir. Bu hususta değiştirilen öğretim programının da etkisinin olduğu ifade edilebilir. Bu yıllarda okutulan ders kitaplarında nüfus artışı, üzerinde düşünülmesi gereken bir sorun olarak ifade edilmektedir. 1983 yılı ve sonrasında aile planlaması ekseninde politikalar geliştirilmiştir. Bu yıllardaki ders kitapları incelendiğinde ise hem nüfus artışının yüksek olduğu durumlarda hem de nüfus artış oranının düşük olduğu durumlarda karşılaşılabilecek durumlar genel hatlarıyla belirtilmiştir. Ders kitaplarında Türkiye nüfusuyla ilgili olan kısımda ise; son 30 yılda hızlı nüfus artış hızının olduğu, bu durumun ortaya çıkardığı problemler üzerinde durulduğu ve aile planlanmasına gidilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Politikaların ders kitaplarına etkisine ilişkin literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; Sağlam, Özudođru & Çıray (2011)'ın Avrupa Birliği (AB) sürecinde Türkiye'nin AB'ye üye olması yolunda izlenen politikaların eğitime etkisini inceledikleri araştırmada da politikalar doğrultusunda eğitim sisteminde değişiklikler meydana geldiği görülmektedir. Türkiye'de okullaşma oranının hızlı bir şekilde artan genç nüfus için yeterli olmadığı ve AB üyeliği için bu sayının artırılması gerektiği, ulusal bir yapıya sahip olan eğitim sisteminin temel değerleri kaybetmeden evrensel değerler odaklı bir yapıya geçişinin sağlanması gerektiği yönünde adımlar atılması gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır. Başka bir araştırmada ise; (Akbaba, 2014), Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan itibaren Türk-Arap ilişkilerinin lise tarih ders kitaplarında verilme durumunu ele almış ve Türk-Arap ilişkilerinin dönemin siyasi iradesinin dünya görüşü ekseninde ders kitaplarında yer aldığı sonucu elde edilmiştir. Balta & Demir (2016)'in Rusya'daki Tarih ders kitaplarında Osmanlı-Türk imajını konu alan çalışmasında da Rusya'nın mevcut dış politikasının ders kitaplarındaki söylemlere yansıdığı tespit edilmiştir. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar, politikaların ders kitapları üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaktadır. Araştırmada elde edilen

sonuçlar Türkiye’de gerçekleştirilen nüfus politikalarının Coğrafya dersinde öğretilmesi amaçlanan nüfus konuları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Ders kitaplarında yer alan bilgiler mevcut politikaları doğrular biçimde değil, bilimsel bilgi ışığında sunulması gerekmektedir. Nüfus konularının bütüncül bir şekilde öğrenciye sunulması, konunun anlamlandırılabilmesi açısından daha etkili olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akbaba, B. (2014). Türkiye cumhuriyetinin kuruluşundan günümüze lise tarih ders kitaplarında Türk-Arap ilişkilerinin sunumu ve arap imajı. *GEFAD / GÜJGEF*, 34(3), 337-356. Erişim adresi: <http://gefad.gazi.edu.tr/>
- Aras, S., & Çalışkan, V. (2002). *Türkiye'nin beşerî ve ekonomik coğrafyası*. İstanbul: Millî Eğitim.
- Aydoğan, E., & Çoban, E. (2016). Türkiye’de nüfus sayımları ve uygulanan nüfus politikaları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(2/1), 113-126. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://dergipark.org.tr/tr/pub/buyasambid>" <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buyasambid>
- Balta, E., & Demir, S. (2016). Tarih, kimlik ve dış politika: Rusya Federasyonu güncel tarih ders kitaplarında osmanlı-Türk imajı. *Bilgi*(76), 1-31. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig>" <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig>
- Başar, E. (2010). *Demografiye giriş*. Ankara: Gazi.
- Bilton, T., Bonnet, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Stanwort, M., & Webster, A. (2008). *Sosyoloji*. (K. İnal, Çev.) Ankara: Siyasal.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Canbaba, Z. (2018). Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus ve göç kavramına ilişkin algılarının metafor yöntemi ile incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Darkot, B. (1942). *Türkiye coğrafyası*. İstanbul: Maarif Matbaası.
- Demir, O. (2016). Nüfus politikaları ve çin, fransa ve türkiye örneklerinin değerlendirilmesi. *Social Sciences (NWSASOS)*, 11(1), 41-61. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsasocial/article/view/5000164513>" <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsasocial/article/view/5000164513>
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke yöntemleri öğretme sanatı* (19. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, M. (2011). Türkiye’de uygulanan nüfus politikalarına genel bakış. *Marmara Coğrafya Dergisi*(23), 293-307. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/2618>" <http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/2618>
- DPT. (1963, Ocak). Kalkınma planı (Birinci beş yıl) 1963-1967.
- DPT. (1967). *İkinci beş yıllık kalkınma planı 1968-72*. Ankara: T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı.
- Emler, N., & Frazer, E. (2010). Politics: the education effect. *Oxford Review of Education*, 25(1-2), 251-273. doi: HYPERLINK "<https://doi.org/10.1080/030549899104242>" [10.1080/030549899104242](https://doi.org/10.1080/030549899104242)
- Erbaş, S. (2018). Sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin millî kimlik algılarının incelenmesi. (*Yüksek Lisans Tezi*) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erinç, S., & Öngör, S. (1977). *Türkiye coğrafyası*. İstanbul: Millî Eğitim.
- Eryurt, M., Canpolat, Ş., & Koç, İ. (2013). Türkiye’de nüfus ve nüfus politikaları: öngörüler ve öneriler. *Amme İdaresi Dergisi*, 46(4), 129-156. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/Dergiler>" <http://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/Dergiler>
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3.Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(14), 17-21. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed>" <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed>
- Gültepe, A., Güneçgörü, B., Kılıçarslan, S., Pural, A., Aydın, A., Turoğlu, B., Zeytinoğlu, S. (2009). *Ortaöğretim coğrafya ders kitabı II*. Ankara: İmaj İç ve Dış Tic. A.Ş.
- İlhan Beyaztaş, D., Kaptı, S., & Senemoğlu, N. (2013). Cumhuriyetten günümüze ilköğretim programlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 319-344. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://www.researchgate.net/publication/312496362>" <https://www.researchgate.net/publication/312496362>
- İzbrak, R. (1986). *Liseler için coğrafya II* (2. b.). Ankara: Millî Eğitim.
- Karakuş, U. (2012). Coğrafya eğitimi için önemli bir kaynak: birinci türk coğrafya kongresi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 198-212. HYPERLINK "<http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/2660>" <http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/2660>
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (27. b.). Ankara: Nobel Akademik.

- Kaya, Y. (2015). *İnsan yetiştirme düzenimiz* (6.Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, H., & Aksoy, B. (2012). Coğrafya eğitiminde bölge kavramı. *Marmara Coğrafya Dergisi*(25), 319-339. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/472/3867>"
- Miral, R., & Seçkin, N. (1955). *Türkiye coğrafyası*. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Oktay, E. (2014). Türkiye’de cumhuriyet’in ilanından günümüze uygulanan nüfus politikaları. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 31-53. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://yusbed.yalova.edu.tr/article/view/5000011253>"
- Sabri, F. (1929). *Türkiye coğrafyası*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Sağlam, M., Özudođru, F., & Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemi’ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, VIII(I), 87-109. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://efdergirevize.yyu.edu.tr/uploads/ebiepomedyyuefd1309201y-1542217711.pdf>"
- Soyak, A. (2003). Türkiye’de iktisadi planlama: DPT’ye ihtiyaç var mı? *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 4(2), 167-182. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://journal.dogus.edu.tr/index.php/duj/article/view/173>"
- Şahin, S. (2015). *Geçmiş, günümüz ve gelecekte nüfus gerçeği* (3.Baskı b.). Ankara: Pegem.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş* (3. b.). Ankara: Pegem A.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). Onuncu kalkınma planı 2014-2018. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Tanoğlu, A. (1969). *Nüfus ve yerleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü.
- T.C. Resmi Gazete. (1965, 4.10). Nüfus plânlaması hakkında kanun (11976).
- Taş, H. İ. (2005). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze ilköğretim 11. kademe ve liselerde coğrafya dersi ve müfredatının değişimi. *Dođu Coğrafya Dergisi*, 10(14), 311-330. Erişim adresi: HYPERLINK "<http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/issue/view/1021000427/showToc>"
- TBMM. (2006, Temmuz 1). Dokuzuncu kalkınma planı (2007-2013). *TBMM Kararı*. Resmi Gazete.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi* (4. b.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Türkez, K., Karakoç, M., Balşen, N., & Pektaş, T. (2018). *Ortaöğretim coğrafya 11 ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Üste, R. (2006). Türkiye’de siyasal iktidara gelen partilerin aet/at/ab ilişkileri hakkında görüşleri ve yönetim yapısına etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 332-349. Erişim adresi: HYPERLINK "http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/ARSIV_8_3.htm"
- Yaman Kocadağlı, A. (2013). Nüfus coğrafyası açısından bir inceleme: Beypazarı. *Sosyoloji Dergisi*, 3(27), 41-72. Erişim adresi: HYPERLINK "<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/540/4995>"

EXTENDED ABSTRACT

Human beings have sought to acquire knowledge using various methods. Any action that satisfies this query draws human beings closer to the ultimate aim of understanding their environment. When such an aim is achieved, human beings are able to shape their surroundings and take the power. This control of power, on the other hand, is under the influence of natural and human systems. Natural systems include climate, geography, vegetation, etc. while human systems cover aspects like population size, economic or political activities. Population size is among the important components of human systems. Considered in relation to the place and the time, population has always been an important topic throughout human history. While population is economically important during peaceful periods, it holds military significance in times of war. Therefore, human beings need to be aware of the socio-economic and cultural conditions around them; and then, adapt their lives accordingly in order to survive. Human power is an important resource and the number of people has a dynamic structure that is affected by birth and death rates, epidemics and migrations. Thus, it is necessary to acknowledge this dynamic structure in terms of its qualitative and quantitative features. In order to obtain information on qualitative and quantitative characteristics of people living in a region, there is a need to conduct population census, which has been directly or indirectly the focus of many science fields such as demographics, history, sociology, economy, medicine, geography and so on. Geography approaches population in relation to space, distribution and causality. A geographer considers population based on space while (s)he investigates the characteristics of this population and attempts to arrive at conclusions for specific

hypotheses related to these characteristics. Exploring various dimensions of population with respect to its characteristics and distribution uncovers the interactive relationships between human beings and the environment they live in. In addition, this enables socio-economic plans to be conducted more systematically. As a result, it is vital for authorities to regulate population. After the proclamation of the Turkish Republic, policies on population in Turkey can be divided into three periods. The first period is between 1923 and 1963 when population loss was high due to epidemics and wars. The policies for population were geared towards increasing the rate during this period. The second period is from 1964 to 1982. During this period, problems related to population growth were experienced; thus, policies towards regulating and decreasing population growth were adopted. The last period is from 1983 up until present when family planning has been included in the constitution and modern methods are suggested to decrease fertility. These policies are disseminated to the society through various means. One of the commonly used means has been the education system since education aims to raise eligible citizens. Educational institutions are responsible for providing the necessary conditions and resources for ultimate learning and development because raising eligible citizens in a society could only be achieved through educational activities. Changes and developments in political systems are reflected not only in public administration but in economic, social and educational developments as well. In this respect, the governments that determine and apply policies in a society affect education, as one of the public services. That is why education is directly affected by politics. When politicians change, the topics covered in the educational system changes as well. Moving from the assumption that politics affects education, the present study, thus, aims, to investigate the effects of adapted policies on population on the teaching topics related to population in geography course books. The study was designed following descriptive survey model, which is used in order to describe existing phenomena without any manipulation. As one of the general survey models, single screening model, which enables researchers to define the immediate situation as well as being able to explore changes and developments in a time line, was adapted. In order to obtain data separately from a single sample and to be able generalize findings, sectioning approach, as one of the temporal screening research models, was used. The sample of the study consisted of the chapters in high school geography course books that include topics related to population. Purposive sampling method was followed to determine the sample for the study. The data gathered from the course books were analysed in comparison to the population policies applied in the years when those course books were used in high schools. Considering the findings, it can be claimed that policies that aimed to increase population were pursued from the establishment of Turkish Republic until 1960s. Parallel to this, the course books used included topics to give information on the things should be done to increase population. However, between 1964 and 1982 population policies were geared towards decreasing population, yet, these political decisions were not directly reflected in the course books until 1970s. The course books used during these years mentioned population growth as a problem to be considered. After 1983, policies related to family planning changed; subsequently, the course books used during these years included information on the general conditions created by both population growth and fall. The results of the present research indicate that population policies influence education. When the sections in the geography course books related to population were analysed, it is found that positive aspects of population growth were included during the periods when population growth policies were pursued. However, in the times when the rate of population increase was aimed to fall, then the related sections highlighted negative aspects of population growth. When teaching new topics is not considered holistically, this can lead to teaching insufficient or inaccurate information or misguidance.